

Oceňování uměleckých děl

doc. Ing. František Drozen, CSc.

Katedra arts managementu, FPH VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Osnova:

1. Definice kulturních neboli uměleckých statků.

2. Oceňování kulturních a uměleckých statků, aukční síně a galerie.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo, kde a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Doporučená literatura.

1. Definice kulturních neboli uměleckých statků.

Začněme historicky. Od antiky. Kultura je v antice považována za umění. A umění je její součástí. Pro staré Řeky nebyla umělecká díla básníků, pěvců, hudebníků, tanečníků a dramatiků jejich dílem, nýbrž pocházela z božské inspirace. Políbila ho Múza je ustálené slovní spojení, které vešlo do slovníku jako rčení, přirovnání. Vyjadřuje okamžik nebo stav, kdy umělec dostal nápad, inspiraci na umělecké dílo. Toto umělci poskytují múzy, v řecké mytologii dcery nejvyššího boha **Dia** a bohyně paměti **Mnémosyné**. Bylo jich devět. Každá z nich se ve společnosti bohů na Olympu věnovala nějaké „bohulibé činnosti“ - umění.

Múzou tance byla **Terpsichoré** (1. „tančící v kruhu“).

Básníci a hudebníci vzývali **Euterpé** (2. „obveselující“), múzu lyrických veršů a hudby, zobrazované jako dívka s flétnou, básníci měli dále **Erató** (3. „láskyplnou“), múzu milostných veršů. Spolu s básníky i spisovatelé vzývali múzu **Kalliopé** (4. „s krásným hlasem“), múzu epické poezie a literatury.

Tvůrci divadelních her, komedií, měli svoji **Thálii** (5. „sváteční, kvetoucí“) s divadelní škraboškou a pastýřskou holí. Tragédií, **Melpomené** (6. „zpívající“) s tragickou maskou a hlavou zdobenou břečťanem.

1. Definice kulturních neboli uměleckých statků.

Múzou historie a dějin byla **Kleió** (7. „oslavující“) se svitkem rukopisu.

Múzou astronomie byla **Úrania** (8. „nebeská“) s glóblem.

Polyhymnia (9. „mnohozpěvná“) byla múzou hymnického a sborového zpěvu. Neměla žádné symboly, bývala zobrazována zahalená a zamyšlená.

Pro současníka jsou historie a astronomie rozhodně spíše vědy než umění, ale jinak to viděli staří Řekové. Ti naopak výtvarná umění, malířství, sochařství a architekturu, chápali jako řemesla, protože pracovala s hmotným materiálem.

Zajímavé jsou také počty Múz. Někdy je jich uvedeno pouze sedm, jindy dokonce jenom čtyři nebo tři. Někdy se také mluví jenom o Múze - políbila ho Múza - jako by se jednalo o jedinou postavu.

Nejčastěji uváděný počet je devět. Je zajímavé, že básníci mají Múzy tři (lyrických veršů - spolu s hudbou, milostných a epických veršů - spolu se spisovateli) a divadlo dvě (komedie a tragedie).

V nejstarších textech jsou uváděny tři zcela odlišné Múzy jmény: Meleté „Pečlivost“, Mnémé „Paměť“ a Aoidé „Zpěv“.

Múzy - mladé, krásné a obvykle zobrazované jako nahé, byly prý vševě-doucí a například slova veršů či písní diktovala umělcům tak zblízka - že pak vznikla představa, že jim polibkem na čelo vdechovaly nápady a tvůrčí elán.

1. Definice kulturních neboli uměleckých statků.

Z bohů nejbližší jim byl Apollón, ale ochraňovali je všichni bohové, s výjimkou boha války řeckého Ares, římského Marsa. Ten je neměl rád a choval se k nim velmi nerudně. Zde je vhodné připomenout rčení: „Inter arma silent Musica“ - „Mezi zbraněmi Múzy mlčí. Obrazně - „Když řinčí zbraně, Múzy mlčí.“

Umění (od „uměti“) je součást lidské kultury, v širokém slova smyslu užitečná dovednost, kterou neovládá každý. Od renesance se však nejčastěji užívá v užším slova smyslu „krásných umění“, kde se klade důraz na tvořivost, originalitu a individualitu umělce.

Kulturní - neboli umělecké statky, jež jsou součástí statků kulturních, jsou tedy nejen hmotná - malířská, sochařská a architektonická díla, ale i nehmotná - básnická, dramaturgická, spisovatelská, hudební, taneční a pěvecká díla. V současné době to mohou být i hry na počítači. Jejich užitná hodnota spočívá v tom, že jsou „uměním“, hodnota v tom, že mají „cenu“.

V dalším textu se budeme zabývat oceňováním těchto kulturních či uměleckých statků. Přičemž kulturu chápeme v širším slova smyslu a umění chápeme jako její součást

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků.

Každý statek, hmotný i nehmotný, kulturní i nekulturní, který se dá prodat, neboli zpeněžit, má svoji hodnotu a dá se tedy ocenit.

Nezahrnujeme mezi ně prokazatelné falzifikáty, i když i ty mají svou „hodnotu“.

Výjimkou jsou lidové kulturní statky, které jsou uměním, ale nemají autora, nebo autora neznáme. Tyto lidové kulturní statky a lidová tvorba mají rovněž svoji hodnotu, ta však patří celému národu. Ten na něj však nemá „autorská práva“ jako jiný „známý“ autor, kterému proto, nebo jeho potomkům, musíme po stanovenou dobu platit (nyní 50 let).

Kulturní a umělecká díla oceňují znalci. Není jich mnoho, jsou specialisté, kteří oceňují pro určité aukční síně i sběratele umění, kteří je z velké části platí. Jejich odhadní cena, která se stává základem pro vyvolávací cenu, je pro sběratele umění i aukční síně, závazná.

Znalci, svým způsobem, dávají i „punc“ pravosti uměleckého díla.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků.

Aukce, jsou místa, kde se prodá největší množství uměleckých děl. Nejznámější světové aukční síně jsou Sotheby's a Christie's. V České republice je to vídeňská aukční síň a galerie Dorotheum, aukční síň Vltavín, galerie Kodl, aukční síň Galerie Národní 25, aukční dům Meissner - Neumann,, aukční dům Sýpka, Brno, Prague Auctions a další.

Rozumíte-li trochu a zajímáte-li se o něco více uměním, můžete na umělecké aukci „dobře nakoupit“. Tuto definici pronesl Milan Kodl 9. ledna 2012 na rozhlasové stanici BBC Česko. A dále specifikoval co to je „dobře“. Dobře, podle Milana Kodla, znamená koupit za rozumnou cenu, dobré dílo, dobrého, a když ne právě teď, tak v budoucnosti známého malíře. A to je v dnešní době, v aukčních domech a síních, s vysokou dávkou pravděpodobnosti, reálné a možné.

Aukční síně a galerie

Aukce, dražby obrazů, historických uměleckých předmětů, starožitností, tedy obchodní činnost, ale také poradenství a znalecké posudky předmětů to je hlavní činnost tzv. aukčních domů či aukčních síní. Patříte-li mezi ty, které obchod s uměním zajímá a věnuje se mu, nabízíme vám na těchto místech odkazy na ty nejznámější tuzemské, ale i zahraniční **aukční síně**.

Obrazy a jiné starožitné předměty dnes můžete zakoupit nejen v klasických a zavedených aukčních domech, kamenných galeriích, ale i na internetu, kde se to online galeriemi jen hemží.

Je několik typů účastníků uměleckých aukcí. Protože není povinností něco vydražit, nemusíte nic zaplatit za vstup, ani není předepsané společenské oblečení (i když do Hiltonu přijdu spíše v kvalitním obleku než do Galerie Nová síň, kde je většina ve sportovním oblečení) jsou tzv. „**pozorovatelé**“, kteří zaznamenávají spíše trendy vývoje vydražených cen obrazů u vybraných autorů spolu se „**statistiky**“. Ti sledují a zaznamenávají dále třeba průměrné či nejvyšší ceny, nebo počty vydražených děl u jednotlivých Galerií nebo autorů.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - Aukční síně a galerie

Vážní zájemci o aukce uměleckých děl jsou již „sběratelé“. Sběratelství se může dědit po dlouhé generace, ale i získat jednorázově na dlouhou, ale i kratší dobu. Sběratel nekupuje pro zisk, protože „zásadně“ neprodává.

Pak jsou „kšeftaři“. Ti v určitou dobu nakupují, aby po jisté době s výhodou prodali. Ale i mezi nimi mohou být „sběratelé“. Některé autory mají na „kšeft“, jiné by neprodali ani za „všechno zlato světa!“

Potom známe „hráče“. Ti mají otypovanou většinu účastníků. Jako při pokeru zvyšují svou nabídku buď o extrémně vysoké částky, aby vtáhli rychle do hry „velké sběratele“, nebo naopak nabídku „přibrzdí“ malými příhozy, aby se do hry zapojilo co nejvíce účastníků. Pro ně není vítězstvím získání díla, ale dosažená, vysoká cena. Hráče mají z tohoto důvodu rádi majitelé aukčních síní.

Na aukcích v klasických síních je možno být přítomen osobně, po telefonu, či být zastoupen známým v jeho osobě, nebo prostřednictvím plné moci licitátorem. Každá z uvedených „forem“ má své výhody a nevýhody. Například osobní přítomnost známého bohatého sběratele například Martina Romana, nebo ředitele Vítkovic pana Světlíka, může ostatní odradit od zvyšování nabídek. Ale dobrého „hráče“ může naopak motivovat k „velké

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - **Aukční síně a galerie**

a nakonec úspěšné hře“, kdy bohatého a známého sběratele „vytočí“ na vysokou cenu, ke spokojenosti majitele a licitátora aukční síně. Vystavuje se pochopitelně riziku, že jeho nabídka bude poslední a nejvyšší. To je sice riskantní, ale i zde existují metody řešení výhodné pro všechny strany.

Rovněž sběratelé umění se rozlišují na stálé a nestálé. Sběratelé jednoho období jediného autora, nebo i jen podobného formátu, malého středního nebo většího. Sběratelství se může „dědit“ z generace na generaci, z děda na vnuka, z prababičky na pravnučku. Může však být jednogenerační a jednorázové, ale o to intenzivnější.

Tuzemské aukční síně:

Aukční dům Arcimboldo, Krupkovo nám. 3, Praha 6

Aukční dům Pictura, s r.o. Na Zderaze 6, Praha 2

Aukční síň a galerie Dorotheum, sídlo i místo pořádání aukcí v Palais Dorotheum na Ovocném trhu

Aukční dům Vltavín aukce pořádá spolu s **Galerií Kodl** na Žofíně

Aukční síň **Galerie Národní 25**, výhradně internetové aukce, sídlo i místo, kde je možné prohlédnout prodávaná díla je v paláci Metro na Národní třídě

Aukční dům **Meisner - Neumann**, nyní **European Arts**, aukce pořádá v hotelu Marriott

Aukční dům a galerie **Galerie Art**, aukce pořádá v hotelu Hilton

Aukční dům **Valentinum**, Valentinská 7, Praha 1

1. Art Consulting Brno, V Praze sídlí v paláci „U Topičů“ na Národní třídě

Adolf Loos Apartment and Gallery, s r.o., U Starého hřbitova 40/6, Praha 1, Josefov Poslední tři roky spolupracovala s 1. Art Consulting na večerních aukcích. V roce 2012 ohlásila a 18. dubna uskutečnila vlastní aukci.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - **Aukční síně a galerie**

Aukční dům Sýpka z Brna, v Praze sídlí na Betlémském náměstí

Aukční dům Zezula, Brno, Hlinky 142 c

Prague Auctions, se sídlem a místem pořádání aukcí v galerii Nová síň ve Voršilské ulici č. 3

Zahraniční aukční síně:

Sotheby´s, byla založena Samuelem Bakerem v roce 1744 v Londýně. Tento obchodník s knihami prodával knihy prostřednictvím dražby a dále rozšiřoval nabízený sortiment. Dnes se nezaměřuje pouze na malířství nebo knihy, ale také na mince, poštovní známky, hudební nástroje, hračky atd.

Christie´s, která vznikla v roce 1766 v Londýně.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - Aukční síně a galerie

Žebříček českých aukčních síní podle obratu v roce 2016:

	Obrat včetně provize	vydražených položek			meziroční změna	
		Celkem	nad 100 t.	nad 1 mil.	Obrat	položek
Galerie Kodl	180 250 000	333	116	40	0%	8%
European Arts	130 740 000	851	149	27	36%	-5%
1.Art Consulting	120 330 000	376	134	25	-24%	-5%
Arcimboldo	106 350 000	271	83	18	-22%	10%
Arthouse Hejtmánek	59 040 000	179	57	6	115%	28%
Dorotheum	45 510 000	838	76	3	-54%	2%
Galerie Art Praha	44 280 000	330	59	5	-13%	-20%
Adolf Loos A´nG	41 440 000	88	44	8	-31%	20%
Prague Auctions	24 278 000	1195	23	0	-7%	55%

Pramen: Ročenka ART +, trh s uměním v roce 2017

Celkový obrat českých aukcí v posledních sedmi letech je následující:

2005	275 miliónů korun
2006	391 milionů korun
2007	557 milionů korun
2008	664 milionů korun
2009	751 milionů korun
2010	730 milionů korun
2011	645 milionů korun
2012	881 milionů korun
2013	946 milionů korun
2014	854 milionů korun
2015	867 milionů korun
2016	902 milionů korun

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - Aukční síně a galerie

Dílem, které získalo titul nejdražšího obrazu roku 2011 prodaného v Čechách, se stalo Fillovo „Zátiší s dýmku“ z 30. let dvacátého století. Na aukci Galerie Kodl z vyvolávací ceny 9 milionů korun českých se dostalo na 14,4 milionů. Nejdražším českým dílem ve světě byl Kupkův obraz „Pohyb“, vydražený v londýnské aukční síni Sotheby's 13. 6, 2011 za 1.456.000 liber to bylo 43 892 987 milionů korun českých (včetně 20% daně z provize aukční síně a 5% dovozního cla do Velké Británie), ze sbírky Normana Hascoe. Byl to americký podnikatel, který se zaměřoval na polovodiče. V roce 1983 prodal svou společnost za 100 milionů dolarů a začal, spolu s manželkou Suzanne, sbírat české umění. Po smrti obou v roce 2010 se jejich sbírka postupně dostává na světový trh. V Londýně byly vydraženy další 4 Kupkové, 2 Čapkové, 2 Fillové, Kubišta, 2 Foltýnové, Špála, Bauch a také novodobý bronzový odlitek sochy „Sluneční paprsek (Motocyklista)“ z roku 1924 Otakara Švece, odlitek sochy „Milenci“ Otty Gutfreunda, odlitek sochy „Dívčí sen“ Vincence Makovského, tedy „klasiky“ české meziválečné moderny, ale také krajinky Oldřicha Blažíčka, Aloise Kalvody, Františka Hudečka a poválečná moderna Karla Černého z roku 1946 a Bohumíra Matala z roku 1956.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - **Aukční síně a galerie**

Otakar Švec (1892 - 1955), český sochař, italský legionář. Jeho prvním význačným dílem se stal *Sluneční paprsek - Motocyklista*, futuristická socha jezdce na motocyklu z roku 1924 (umístěna v zahradě Zbraslavského kláštera). Jeho dalším významným dílem je socha Karla IV. V Karlových Varech. Je rovněž autorem monstrózního Stalinova pomníku na Letné, který krátce po jeho dokončení a ještě před jeho odhalením, spáchal se svojí ženou a spoluautorkou Vlastou sebevraždu. Před válkou spolupracovali na nedokončeném projektu pomníku T.G. Masaryka na témže místě.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - Aukční síně a galerie

Byl kamarádem mého dědy,
rovněž italského legionáře a udělal
jeho bystu.

Dosud nejdražším vydraženým
českým dílem na aukcích v České
republice bylo, do středy 18:
dubna 2112 plátno Františka Kupky
„Zhroucení vertikál“, olej na plátně
z roku 1935, prodaný 25. 3. 2009 na aukci 1. Art Consulting za 25,96 mil.
korun. Ve stejném roce byl prodán Galerií Pictura Toyein olej na plátně
z roku 1937 „Spící“ za 23,31 milionů korun.

Obě rekordní ceny i cena Kupkova „Pohybu“ ze Sotheby´s byly překonány
18. dubna 2012 v Kaiserštejnském paláci na první samostatné aukci
společnosti Adolf Loos Apartment and Gallery. Kupkův obraz „Tvar modré“,
z roku 1913, abstraktní plátno ze sbírky Jindřicha Waldese bylo zde
vydraženo za 57,422 500 korun!!! Dílo vydražil po telefonu rusky hovořící
sběratel. V ceně není započítáno clo (s vývozem mohou nastat problémy, je
zapotřebí získat souhlas památkového úřadu, který ho podle posledních
zpráv nedal) a pravděpodobně aukční provize.

2. Oceňování kulturních, uměleckých statků. - Aukční síně a galerie

Na této dražbě bylo draženo 43 položek, vydraženo bylo 31 uměleckých děl, od 12tisíc (42. dražená položka - houpací křeslo spisovatele Oty Pavla) až do 57,422 mil. korun (43. položka, F. Kupka „Tvar modré“). Druhou nejvyšší cenu dosáhl „Večer u mořského břehu“ Jakuba Schikanedera - 6,6 milionů. Dražily se zde umělecká díla za sbírky Jindřicha Waldese (1876 Nemyšl u Tábora - 1941 Havana, na cestě z koncentračních táborů Dachau a Buchenwald, kde byl vězněn pro svůj židovský původ a rodinou z USA vyplacen za osm milionů korun), zakladatele a majitele firmy Koh-i-noor, velkého českého vlastence, mecenáše a sběratele umění. Část jeho sbírky byla vrácena z Národní galerie jeho dědicům v restitučním řízení.

Firma má zajímavé výtvarné logo - tvář ženy, miss Kin, s patentkou v oku. Logo vzniklo na lodi plující roku 1912 do USA, kde Waldes s Kupkou potkali slečnu Elizabeth Coyens, která si vložila do oka Waldesovu patentku. František Kupka ji namaloval olejem a Vojtěch Preissig zhotovil graficky firemní logo.

Aukční kalendář podzim 2017:

26. 11. 2017, 18.00 hod., Prague Auctions, Galerie Nová síň,
Voršilská 3

10. 12. 2017, 15.30 - 17.30, Prague Auctions, Galerie Nová síň,
Voršilská 3

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

Svět:

Deset nejdražších obrazů „všech dob“ na světě má v současné době toto pořadí:

- 1. Leonardo da Vinci, „Salvator Mundi, tedy Spasitel světa“,** za 450,3 mil. Dolarů, totožnost kupce aukční síň zatím nezveřejnila. Předpokládá se, že dosavadním majitelem byl ruský miliardář Dmitrij Rybolovlev (majitel fotbalového klubu AC Monako), který za něj v rámci soukromého prodeje v roce 2013 podle informací webu artnet.com zaplatil 127,5 milionu dolarů (2,8 miliardy korun). Obraz je namalován na desce z ořechu.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

2. Paul Gauguin, „Kdy se vdáš?“
(namalovaný 1892), za 280 mil. Euro,
které zaplatila Katarská správa muzeí
začátkem února 2015 Rodolphovi
Staechelini z Basileje.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

3. Paul Cézanne, „Hráči karet“ (namalovaný 1892 - 93), který koupil katarský šejk za 254 mil. Euro v roce 2011 od Musée du Jeu de paume v Paříži.

4. Mark Rothko „Číslo 6“ (fialová, zelená a červená), 173 mil Euro

Po boku Pollocka a Kooninga je Rothko dalším ze slavných amerických umělců 20. století. Američan s ruskými a židovskými kořeny se během svého života nehlásil k žádnému z proudů, ale je jaksí podvědomě řazen k abstraktním expresionistům. Mnohá jeho díla se navzájem podobají formou, často využíval v názvech prosté číslování a bronzová příčka mu patří za jeho nejdražší prodaný obraz dokončený v roce 1951 - Číslo 6 (fialová, zelená a červená). Po prodeji v srpnu 2014 putoval do rukou Dimitriho Rybolovleva, miliardáře a vlastníka fotbalového klubu AS Monako. Rekordní částka činila 173 milionů euro, což je při Rybolovlevově odhadovaném majetku 8 a půl miliardy jen nevelká částka.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

- 5. Rembrandt - Portréty Maertena Soolmansa a Oopjen Coppitové, 168 mil Euro.** Zde jde o dvojici portrétů, které jsou zároveň nejstaršími obrazy našeho seznamu. Pocházejí z roku 1634 a zachycují pár Maerten Soolmansa a jeho ženu Oopjen Coppitovou během svatby. Přesto, že nejde o nejslavnější dílo nizozemského malíře (tím je nepochybně Noční hlídka), prodalo se v září tohoto roku za 168 milionů. Co je zajímavé, portréty byly koupeny napůl a jejich vlastnictví si rozdělilo pařížské muzeum Louvre a Rijksmuseum v Amsterdamu. Dříve se dlouhá léta nacházelo v rukou rodiny Rothschildů.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

- 6. Pablo Picasso, „Alžírské ženy“, Verze "O" - 167,5 mil Euro.** Alžírské ženy jsou sérií 15 obrazů a několika kreseb, z nichž tou nejpozoruhodnější je určitě Verze "O", z roku 1955. V roce 1956 koupila pařížská galerie celou sérii za směšných 212 tisíc dolarů. Verze "O" je závěrečným dílem alžírských žen a do aukce se dostala v květnu 2015, kde byla její prvotní cena stanovena na 130 milionů euro. Nakonec se vyšplhala až k závratným 167 milionům. Do své soukromé sbírky si ji zakoupil bývalý premiér Kataru Hamad bin Jassim bin Jaber bin Mohammed Al Thani.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

7. Amadeo Modigliani, „Nu Couché“, 159 mil Euro.

Obraz vstoupil do tohoto žebříčku až po velké newyorské dražbě umění. O obraz projevilo zájem šest lidí, ale nejvyšší nabídku dal prostřednictvím telefonu známý sběratel umění Liu Yiqian. Prodat obraz trvalo dohromady 9 minut a výherce Číňan Liu si ho v odveze domů do Šanghaje.

8. Jackson Pollock, „Číslo 5“, 153 mil Euro. Americký malíř a jeden z největších velikánů abstrakce a expresionismu se vyznačoval akčními, pestrobarevnými i chaotickými obrazy. Bohužel, později podlehl alkoholismu a zahynul i se svou přítelkyní při autonehodě ve věku 44 let. Jedním z jeho nejslavnějších děl je Číslo 5 (No.5), které dokončil v roce 1948. O rok později ho koupil Alfonso Ossorio za směšných 1500 dolarů a obraz dále putoval mezi sběrateli, prošel rukama Davida Geffen, dokud ho nekoupil mexický finančník David Martinez v listopadu 2006 za ohromných 153 mil.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

9. Francis Bacon, „Triptych
Luciana Freuda“ (1969),
142,4 mil USD, vydraženo
Christie´s 12. 11. 2013
ruskému boháči
Abramovičovi majiteli
londýnského fotbalového
klubu Chelsea.

10. Willem de Kooning, „Ženy III“
(1953), 150 mil Euro v roce 2006,
prodáno soukromě Steve Cohenovi.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

V tomto „žebříčku“ nejdražších světových obrazů jsou pochopitelně zahrnuty jen díla, která jsou prodejná a na trhu dostupná. Louvre nikdy neprodá Monu Lisu, Galerie Uffici Boticelliho nebo Tiziana, Metropolitní muzeum Maneta a Picassa, Prado Velásqueze ani Goyiu a El Greca, Musée d'Orsay žádného impresionistu a Národní galerie v Praze ani jedinou deskovou malbu Mistra Theodorika. To jsou díla neprodejná a určitě by byla za podstatně větší „peníze“ než třeba Francis Bacon, Jackson Pollock nebo Willem de Kooning.

Které výtvarné dílo by bylo asi nejdražší, kdyby bylo na prodej? „Dealeři a aukční odborníci se shodují na tom, že by to byl portrét ze šestnáctého století od Leonarda da Vinciho, který teď visí v Louvru pod názvem Mona Lisa (La Gioconda). Cenu zde tvoří nejen umělecká hodnota díla, ale ve stejné míře i jeho ikonický status. Za kolik by se prodal? Záleží na tom komu. Soukromí sběratelé by za něj mohli zaplatit tak od 500 milionů do 1,5 miliardy dolarů. Od nových, státem financovaných galerií, jaké se staví v Kataru, v Abu Dhabí či v Dubaji a které si potřebují udělat jméno, by se daly očekávat nabídky až do výše 10 miliard dolarů“¹⁾. Ale to je pochopitelně jen spekulace, Louvre, ani francouzská vláda by ho, podle mne nikdy neprodaly. Ztratily by kredit.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

Že však peníze zmohou téměř vše, dokazuje poslední prodej díla Paula Gauguina „Kdy se vdáš?“ za dosud nejvyšší částku 280 mil Euro do Kataru. To, co mnohé zajímá, je, proč katarská princezna Majasa al-Sání, dvaatřicetiletá sestra katarského emíra, která vévodí žebříčku nejvlivnějších osobností uměleckého světa, cílí právě na umění západní Evropy. Ta, již časopis Forbes označil za „královnu umění“ a loni ji zařadil mezi stovku nejvlivnějších žen světa, tvrdí, že uměním buduje katarskou identitu. Podle mého názoru však dává najevo, že chce pokořit galerie jako Louvre nebo Tate Moderne a ukázat, že kulturní dědictví lidstva bude mít místo na Orientě.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

Česká republika:

Podíváme-li se na žebříček nejdražších českých děl z hlediska konkrétních jmen, mnoho překvapivého v něm nenajdeme. Více než polovinu děl lze přiřadit do kategorie klasické moderny, nejvíce milionových položek mají Emil Filla (11), Václav Špála (9), Jan Zrzavý (8) a Josef Čapek (6). Do stejné kategorie patří i Černý Pierot od Jindřicha Štýrského, vydražený Galerií Kodl za 12,48 milionů a Geometrická kompozice od Toyen, prodané na aukci 1. Art Consulting za 12,07 milionů.

Poválečné a současné umění je zastoupeno zhruba deseti díly, třikrát mezi nimi najdeme jméno Mikuláše Medka (bratra Ivana - kancléře Václava Havla, oba mají otce Rudolfa - ruského legionáře a manžela Evy Slavíčkové, dcery Antonína Slavíčka, který je tím pádem jejich dědečkem. Jeho manželka Bohumila, za svobodna Brynychová, se po sebevraždě Antonína, provdala za Herberta Masaryka, malíře a syna Tomáše Garrigue Masaryka), čímž došlo k příbuzenskému propojení tří význačných umělecko- politických rodin - Masaryků, Medků a Slavíčků. Dceru Herberta a Bohumily Masarykových Herbertu si vzal v roce 1939 známý historik umění a dlouholetý předseda Klubu za starou Prahu Emanuel Poche (1903-1987). Měli spolu dceru Charlottu

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

(1942), provdanou Kotíkovou, hlavní kurátorku Brooklynského muzea umění a matku dvou synů - výtvarníků Tomáše (1969) a Jana Jakuba (1972-2007). Emanuel Poche se s Herbertou rozvedl, aby si vzal mladší, s níž měl dceru Aminu, moji první lásku.

Václav Boštík, jehož obraz „Bez názvu“ vydražený za 5,31 milionů korun se stal nejdražším dílem českého poválečného období prodaným v aukci (1. Art Consulting, 23.3. 2011). On sám se stal známou osobností uměleckých aukcí po roce 2005, kdy jeho olej poprvé překročil hranici jednoho milionu korun . V roce 2008 ceny jeho prací se skokově zvýšily. Další jeho olej na plátně “ Počátek“, rovněž z roku 1995, byl také 1. Art Consulting v roce 2011 vydražen za 3,6 milionů korun.

Teprve po něm je Jan Zrzavý a jeho „Pana Marie“ za 4,661 milionu a „Archanděl Gabriel“ za 3,245 milionu, oba oleje na tempeře z roku 1952, vydražené 23.3. 2011 Adolf Loos Apartment and Galery.

Vysoké jsou rovněž ceny za díla Kamila Lhotáka „Z Paříže“ 1948 (3,12 mil) a Mikuláše Medka „Velká Ibišky“ 1970 (3mil) a „Příliš mnoho alkoholu“ 1964 (2,773mil).

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

Z 19. a přelomu 20. století se nejvyšší ceny, 6,96 milionů, dosáhlo u Schikanedera „Staropražského nocturna“ z roku 1905, Galerií Kodl v loňském roce. „Dáma u klavíru“ z roku 1907 téhož autora, rovněž loni a Kodlem byla vydražena za 5,04 milionu.

2,23 milionu se dosáhlo u raného obrazu z roku 1880 Václava Brožíka „Útěcha“ na aukci galerie Arcimboldo.

Více než dva miliony dosáhla cena obrazu Antonína Slavíčka, „Praha z Letné“ z roku 1908 na aukci Prague Auctions v listopadu 2011 (2,82 mil). Obraz se na trh vrátil po šesti letech, v březnu 2005 byl v Dorotheu vydražen za 2,52 milionu korun.

Zajímavý osud prožil srbský malíř Vlaho Bukovac, profesor na pražské Akademii výtvarných umění na konci 19. století. Byl to v podstatě realista, který v době zrodu moderního umění, svým malířským stylem působil zastarale a zpátečnický. Žáci z jeho pražského ateliéru, mezi jinými Václav Kubišta, Emil Filla a Josef Šíma, mu to vyčítali a na protest od něj odešli. Filla („Zátiší s knihou“ za 19,5 milionů a „Zátiší s dýmkou“ za 14,4 milionů) a Šíma („Léda s labutí“ za 17,228 milionů) patří mezi TOP 10 českých aukcí 1990 - 2011. Kubištovo „Zátiší s ovocem“ bylo na aukci Hascoe v Londýně vydraženo

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

za 11 706 989 Kč. Bukovacův olej na plátně z roku 1884 „Bílá otrokyně“, akademicky věrně namalovaný akt jako „vyfotografovaný“, byl Galerií Pictura 30.1. 2011 prodán za 2,16 milionů. Tím se dostal na „pěkné čtvrté místo“ za Schikanedera, Brožíka a Slavíčka umělců konce 19. a začátku 20. století (do počátku 1. světové války.)

Z ještě starší doby nejvyšší ceny dosáhl „Portrét Michaela Halbaxe“ Petra Brandla, 1,178 mil korun, Acimboldo 28.5. 2011.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

Opačně, rozdělíme-li prodané umění v ČR podle období jejich vzniku na:

1. Staré umění až konce 18. století.
2. 19. století až do roku 1914.
3. Meziválečné období 1918 - 1939.
4. Poválečné období 1945 - dosud.

Nejvyšší ceny dosahují díla umělců meziválečného období, poté autorů 19. století do počátku I. světové války, následuje současnost a nejnižší a zároveň nejméně prodávaní jsou staří mistři.

Poslední poznámka. Až na drobné výjimky (Vlaho Bukovac, André Lhote, Gino Severiny) se zahraniční autoři na českých aukcích mnoho nevyskytují.

Výjimkou je Čchi Paj-š' (1864 - 1957), patřící k nejznámějším čínským malířům, a to nejen na Západě, ale i v samotné Číně, kde je považován za národního umělce. Nepocházel z umělecké rodiny, ale z prostého vesnického prostředí, ke kterému se po celý dlouhý život až do své smrti v 93 letech, ve své malířské tvorbě hlásil. Rodák z provincie Chunan strávil dětství mezi

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

zemědělským náčiním, následně pracoval jako truhlář, odkud se dostal k řezbářství a teprve ve třiceti letech se začal seriózně věnovat malířství. Jeho kariéra umělce začala náhodným seznámením s malířskou příručkou pod názvem „Zahrada hořčičného semínka“, ze kterého pilně kopíroval vzory a piloval techniku. Čchi se nesnažil v tvorbě o inovaci, ale o co nejjednodušší vystižení podstaty. Právě proto jsou jeho kresby namalovány jen několika málo tahy a přitom jsou dokonalé a téměř živé.

Jeho tušová malba na papíře z roku 1946 „Orel sedící na borovici“ byla 22. 5. 2011 v Pekingu v čínské aukční síni vydražena za 65 milionů dolarů, což byla nejvyšší dosažená cena za obraz v roce 2011 na celém světě. Picasso dokonce v tomto roce neobhájil ani prvenství v celkových autorských obratech., i když v posledních čtrnácti letech byl vždy první. V uvedeném roce ho předstihli dva čínští umělci - Čang Ta-čcchien (506,7 milionů dolarů) a právě Čchi Paj-š' (445,1 milionů dolarů). Picassových děl se prodalo „jen“ za 311,6 milionů dolarů a byl tak na „pěkném“ třetím místě za 2 Číňany.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

I v českém kontextu má Čchi Paj-Š'ovo jméno položeno pevné základy. Díky českému sběrateli umění Vojtěchu Chytilovi, který se s ním osobně přátelil ve 20. letech minulého století během svého působení v Pekingu, se Národní galerie v Praze může pochlubit kolekcí téměř stovky děl, jež patří mezi jeho největší sbírky v Evropě.

Jeho tuš na papíře „Kachny pod rákosem“ (kolem roku 1952) byla galerií Arcimboldo prodána za 8,06 milionu korun.

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

TOP 10 českých aukcí 1990 - 2016

1. František Kupka: Protihodnoty (Série C I.), 1935, cena 62 mil. Kč, listopad 2016

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

2. František Kupka: Tvar modré, 1913, cena 57 422 500 Kč, 18. 4. 2012

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

3. Oskar Kokoschka: Žáby 37,7 mil. Kč, 2016

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

4. František Kupka: Zhroucení vertikál, 1935, cena 25 960 000 Kč, 25. 3. 2009

3. Nejdražší a nejzajímavější prodané obrazy ve světě a v České republice.

5. František Kupka: Úsměv O, 1933 - 51, cena 23 710 000 Kč, 7. 6. 2012
6. Toyen: Spící, 1937, cena 23 310 000 Kč, 22. 3. 2009, 22. 3. 2009
7. František Kupka: Élévation IV, 1938, cena 23 205 000 Kč, 7. 10. 2007
8. Oskar Kokoschka: London Chelsea Reach, 1957, cena 21 450 000 Kč, 3. 2. 2008
9. Emil Filla: Zátíší s knihou a lahví cherry, 1914, cena 19 500 000 Kč, 10. 11. 2010
10. Oltářní socha Bódhisattvy Kuan-Jin, Čína 1447, cena 19 116 000 Kč, 3. 11. 2012

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Agent, který se toho vycpaného žraloka snažil prodat měl jeden problém. Tohle dílo současného umění neslo cenovku 12 milionů dolarů. Další potíž byla v tom, že vážilo něco přes dvě tuny a nedalo se tedy tak snadno odnést domů. Pětimetrová „skulptura“ vypreparovaného tygřího žraloka byla instalovaná v obrovské skleněné vytríně, zalitá roztokem formaldehydu a nesla inspirativní název „Fyzická nemožnost smrti v mysli někoho živého“. Žraloka ulovili v roce 1991 v Austrálii, jeho preparaci a instalaci provedli technici v Anglii pod vedením britského umělce Damiena Hirsta.

Proč by někoho vůbec napadlo utrácet tolik peněz za žraloka? Částečně proto, že ve světě současného umění bývají prestižní značky náhradou kritického úsudku. V marketingu se tomu říká branding a v tomto případě nebyla o branding žádná nouze. Dílo prodával reklamní magnát a slavný sběratel umění Charles Saatchi, který si před čtrnácti lety objednal jeho vytvoření u známého a drahého umělce Damiena Hirsta za honorář 50 000 liber. V té době to byla suma tak směšně vysoká, že deník The Sun,

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

---

o transakci referoval pod titulkem: „50 tisíc liber za rybu bez hranolků!“ Hirst záměrně zvolil „nehoráznou“ cenu, nejen kvůli výdělku, ale také proto, aby upoutal co největší pozornost.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Agent, který žraloka prodával, byl Larry Gagosian z New Yorku, nejslavnější obchodník s uměním na světě. Vědělo se, že sir Nicholas Serota, ředitel londýnské galerie Tate Modern, by žraloka velice rád získal, ale musel se vejít do značně omezeného rozpočtu. Čtyři sběratelé s daleko většími finančními prostředky projeví mírný zájem. Nejslibnější se zdál Steve Cohen, nesmírně bohatý finančník investičních fondů z Connecticutu.

Hirst, Saatchi, Gagosian, Tate Modern, Serota a Cohen, to je ve světě moderního výtvarného umění víc slavných jmen a značek, než se obvykle sejde na jednom místě. Pokud si dáme dohromady všechna ta slavná jména s ohromným zájmem médií, nabízí se nám vysvětlení, že žralok je tedy jistě uměním a ta cena nejspíše není tak nerozumná.

Nicholas Serota jménem Tate Modern nabídl Gagosianovi 2 miliony dolarů, ale ten nabídku nepřijal. Pokračoval v jednání s dalšími zájemci. Když Cohen dostal upozornění, že Saatchi má v úmyslu prodat v nejbližší době, rozhodl se ke koupi vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů. Cohen spravuje finanční majetek v hodnotě asi 11 miliard USD a vydělává prý kolem 500 milionů USD hrubého ročně. Své umělecké trofeje vystavuje v paláci o ploše 3 000 čtverečních metrů v Greenwichi, v bytečku o rozloze 560 čtverečních metrů

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

na Manhattanu a v bungalovu velkém 1 800 čtverečních metrů v Delray Beach na Floridě.

Do hry při tvorbě ceny uměleckých děl dále vstupují značkové aukční síně. Největší branding mají Christie´s a Sotheby´s v New Yorku nebo v Londýně. A pochopitelně pouze večerní aukce, kam chodí nejvíce bohatých sběratelů umění a snobů. New York a Londýn jsou dvě hlavní řídicí centra světového trhu se současným uměním za nejvyšší ceny - a právě tady je branding nejvíce patrný a má také největší váhu. Téměř ve všech kategoriích výtvarného umění je New York v silnějším postavení než Londýn, ale v oblasti současného umění se Londýn již deset let dere do popředí a je třeba uznat, že se dnes New Yorku zcela vyrovná. Který trh umění je na třetím místě? Paříž ne, spíš Peking, což potvrzuje naše předchozí úvahy o tom, kde se v současné době „točí“ největší peníze. V New Yorku a v Londýně také působí významní obchodníci s uměním a vycházejí tu nejvíce ceněné umělecké časopisy. Každý vážný sběratel současného umění se snaží navštívit jedno nebo obě města alespoň párkrát do roka, zajet na aukce a veletrhy umění, promluvit s lidmi s branže a shlédnout nové práce. New York a Londýn už jsou sami značkami. Máte-li na zdi obraz, který jste koupili v New Yorku, dělá to lepší dojem než obrázek z Milwaukee.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

V nejvyšších kruzích světa peníze sami o sobě téměř nic neznamenaají - má je tu každý. I když máte poměrně skrovné bohatství, nic z toho, co si můžete koupit za milion dolarů, vám nepřidá tolik na vážnosti, uznání a obdivu, jako značkové dílo současného umění - za tu cenu řekněme tak středně velký Hirst. Vozit se po světě v Lamborghini může být považováno za běžné a ordinární. Venkovské sídlo na jihu Francie dělá o trochu lepší dojem, ovšem musí mít viničku a výhled na moře. Menší jachtu si může dovolit spousta lidí. Ale umění vás odliší, povýší. Velká a dobře rozpoznatelná malba od Hirsta na stěně obývacího pokoje vám spolehlivě vyvolá obdivné: „No né, snad to není Hirst?“

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Dalším známým umělcem je Mark Rothko. V květnu 2007 na večerní aukci Sotheby's v NY byl vrcholným okamžikem aukce prodej jeho obrazu „Bílý střed“, který patřil od roku 1960 Davidu Rockefellerovi. V tomto roce ho koupil za 8 500 dolarů, aby o 47 let později se jeho prodejní cena se stala světovým rekordem nejen pro svého autora, ale i rekordní cenou dosaženou v aukci za současné dílo. Licitaci zahájila nabídka 28 milionů dolarů, tedy o 6 milionů více, než byla dosud nejvyšší cena za Rothka. Šest dražitelů pak rychle přihazovalo. Za dvě a půl minuty licitátor přiklepl „Bílý střed“ za 72,8 milionů dolarů rusky mluvícímu sběrateli s plnovousem, který seděl v lóži sousedící s Rockefellerovou.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Další výraznou postavou moderního umění je Američan Jeff Koons, který je v uměleckém světě jak značkou, tak legendou. Kdosi ho nazval Ronaldem Reaganem skulptury. Možná znáte, ať už z doslechu, nebo jste na vlastní oči viděli jedno z jeho děl - 44 tunového a 13-ti metrového westhiglandského teriéra, který je dlouhodobě umístěn v centru Manhattanu:

Štěně bylo zakoupeno Guggenheimovou nadací před její galerii v Bilbau.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

„Růžový panter“ je porcelánová socha filmové postavičky v náručí prsaté blondýny

Christie's, jednu ze série tří stejných, ji s autorovým osvědčením prodal v roce 1988 za 1,8 milionů dolarů. Publicitu podpořil ještě tím, že se v aukční síni kolem sochy plížili herci v kostýmech růžového pantera za zvuků rockové hudby. Aukční cena byla čtyřnásobkem dosud nejvyšší ceny za kterékoliv Koonsovo dílo.

V roce 1991 se Koons oženil s Ilonou Stallerovou, známou jako Cicciolina. Tato herečka maďarského původu byla hvězdou pornografických filmů a členkou italského parlamentu. Koons prohlásil: „My jsme s Ilonou pro sebe stvoření. Ona je mediální žena a já mediální muž.“ Jejich vztah pak zvětšil v sérii obrazů a soch, které je zachycují při souloži v nejrůznějších pozicích. Ilona ho po 2 letech opustila i se synem Ludwigem a odjela do Itálie.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

A na závěr si představíme ženu. Velice atraktivní Angličanku, Tracey Eminovou, která vybuodovala svou značku „zkažené holky“ (bad girl) s notnou dávkou sebepropagace. Námětem práce „Moje postel“ z roku 1999 je plodnost, kopulace a smrt. A nakonec ji prodala za 900 tisíc dolarů v roce 2010. V roce 2000 pózovala nahá v reklamě na pivo Becks. Byla přítom tak opilá, že si to nepamatuje. A její značka „zkažené holky“ se zvýrazňuje a upevňuje.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Hirst, Koons a Eminová výborně ilustrují rčení, že „současném umění nejste ničím, dokud z vás někdo, nebo vy sami sebe, neuděláte značkou“. Když se Vám to podaří, budou všechny noviny i výtvarné časopisy na světě psát o vaší skulptuře vycpaného žraloka, růžového pantera, nebo vaší posteli a doporučovat ji čtenářům jako něco vynikajícího, co si za pouhých 12 nebo 1,8 milionů, či 900 tisíc dolarů mohou odnést domů a být „lepší“ než ti, co to doma nemají“.

4. Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů aneb kdo a jak se tvoří cena uměleckých děl.

Andy Warhol (1928 - 1987) udělal 32 sítotisků, které se prodávaly po 100 USD za kus. A. W. za ně dostal 1.000 USD.

Konkurenční galerie v sousedství pomohla reklamě ještě tím, že do své výlohy naaranžovala skutečnou konzervu Campbellovy polévky s nápisem: „My máme opravdovou polévku za pouhých 29 centů.“

V roce 1995 32 sítotisků ředitel losangeleské galerie Irving Blum prodal Muzeu moderního umění v N.Y. za 14,5 milionů dolarů.

Andy Warhol. v jednom z posledních veřejných vystoupení řekl: „Smrt znamená spoustu peněz, smrt z Vás udělá hvězdu!“ Měl pravdu, alespoň co se týče jeho. Za života nedostal za žádnou ze svých prací víc než 50 000 USD, po smrti ceny rychle narostly do milionů.

Doporučená literatura

Ročenky Art+, trh s uměním

Don Thompson, Jak prodat vycpaného žraloka za 12 milionů dolarů. Kniha
Zlín, 2010

Internet, Kalendář aukcí a aukční galerie

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

